



EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 15.9.2014
COM(2014) 575 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH
EUROPAPARLAMENTET**

Det europeiska området för forskningsverksamhet

Lägesrapport 2014
{SWD(2014) 280 final}

1. INLEDNING

Det europeiska området för forskningsverksamhet: en avgörande drivkraft för kunskapsutveckling

Målet med det europeiska området för forskningsverksamhet stöddes av Europeiska rådet vid dess möte i mars 2000 och har sin grund i Lissabonfördraget från 2007. Det består i att uppnå ett ”enat forskningsområde öppet för världen och baserat på den inre marknaden, med fri rörlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik, som gör att unionen och dess medlemsstater kan stärka sin vetenskapliga och tekniska bas, sin konkurrenskraft och sin kapacitet att kollektivt ta itu med de stora utmaningarna”¹.

Europeiska rådet uppmanade 2011 de inblandade på EU- och medlemsstatsnivå, och intressenterna, att korrigera de kvarvarande olikheterna och förverkliga ett europeiskt område för forskningsverksamhet senast 2014 för att skapa en genuin inre marknad för kunskap, forskning och innovation.

I meddelandet *Ett stärkt partnerskap för det europeiska området för forskningsverksamhet syftande till vetenskaplig excellens och tillväxt* (nedan kallat *meddelandet om det europeiska forskningsområdet*)² från 2012, identifieras fem prioriterade åtgärdsområden: effektivare nationella forskningssystem, en optimering av gränsöverskridande samarbete och konkurrens, en öppen arbetsmarknad för forskare, jämlikhet mellan könen och integrering av ett genusperspektiv i forskningen, samt optimal rörlighet, tillgång till och överföring av vetenskaplig kunskap, även genom det digitala europeiska området för forskningsverksamhet. Som komplement till detta partnerskap antog kommissionen under 2012 också två ytterligare meddelanden med titlarna *Förbättrad tillgång till vetenskaplig information – Förbättrad utväxling på offentliga investeringar i forskning*³ och *Förbättra och fokusera unionens internationella samarbete inom forskning och innovation: en strategi*⁴.

Det europeiska forskningsområdets principer är helt integrerade i Europa 2020-strategins huvudinitiativ Innovationsunionen för att främja tillväxt och sysselsättning.

Denna rapport bygger vidare på lägesrapporten för det europeiska området för forskningsverksamhet från 2013 och summerar de framsteg som gjorts mot att förverkliga området. Kommissionens arbetsdokument *Facts and Figures* ger en mer ingående analys.

Med tanke på det europeiska området för forskningsverksamhets inre marknadsdimension, och dess inverkan på investeringar inom forskning och innovation, svarar den här rapporten också på unionens strategiska agenda i tider av förändring, som medlemsstaterna enades om vid Europeiska rådets möte i juni 2014, och i synnerhet på dess prioritering ”en union med sysselsättning, tillväxt och konkurrenskraft”.

¹ COM(2012) 392 final.

² Idem.

³ COM(2012) 401 final.

⁴ COM(2012) 497.

2. DE VIKTIGASTE RESULTATEN FRÅN DEN ANDRA LÄGESRAPPORTEN FÖR DET EUROPEISKA FORSKNINGSSOMRÅDET

Lägesrapporten för 2014 ger en övergripande bild av de framsteg som gjorts i fråga om prioriteringarna för det europeiska området för forskningsverksamhet i medlemsstaterna och i vissa associerade länder⁵. Lägesrapporten för 2013 gav en överblick av det politiska sammanhanget, åtgärder som vidtagits och de första resultaten. Lägesrapporten för 2014 innehåller de nya och uppdaterade åtgärder som antagits på nationell nivå, och för första gången presenteras och jämförs de med de åtgärder för det europeiska området för forskningsverksamhet som vidtas på nationell nivå av finansieringsorgan och forskningsorganisationer.

2.1. Effektivare nationella forskningssystem

Att förbättra kvaliteten på strategiutvecklingen för forskning och innovation och beslutsprocessen är en av tre viktiga reformer som har identifierats av Europeiska kommissionen i sitt meddelande *Forskning och innovation som källor till förnyad tillväxt*⁶ för att höja kvaliteten på de offentliga utgifterna inom forskning och innovation. Av *Facts and Figures* framgår att de nationella forskningssystemen har anpassats mer efter prioriteringarna för det europeiska området för forskningsverksamhet. Så gott som alla medlemsstater har antagit en nationell strategi för forskning och innovation.

Det finns fortfarande stora skillnader mellan medlemsstaterna i hur forskningsmedel tilldelas. Konkurrensutsatt projektbaserad finansiering finns i alla medlemsstater, men dess omfattning varierar betydligt mellan länderna.⁷ Sakkunnigbedömning är praxis i alla medlemsstater. Det finns dock inga gemensamma standarder med avseende på de huvudsakliga principerna för internationell sakkunnigbedömning.

Att koppla samman institutionell resultatbedömning med institutionell finansiering är också ett kraftfullt verktyg för att främja konkurrensen inom forskningen och öka de nationella utgifternas effektivitet. De 12 medlemsstaterna rapporterar att de har antagit riktlinjer för tilldelning av institutionell resultatbaserad finansiering, och detta verkar i praktiken vara ännu mer utbrett i och med att det används av finansieringsorganen i 16 medlemsstater⁸.

2.2. Optimalt gränsöverskridande samarbete och konkurrens

Gemensamma åtgärder för stora utmaningar

Det gränsöverskridande samarbetet på programnivå ökar mellan medlemsstaterna och ingår i de nationella strategierna i 16 medlemsstater. Gemensamma programplaneringsinitiativ bidrar i allt högre grad till att anpassa nationella program och nationell verksamhet till gemensamma dagordningar på EU-nivå för att ta itu med samhällsutmaningar. Flera medlemsstater har

⁵ Schweiz, Norge, Island, Serbien, Montenegro och Turkiet.

⁶ COM(2014) 339 final.

⁷ *Facts and Figures*, avsnittet *Competition for public funding*.

⁸ Dessutom tillhör nästan 70 % av de institutioner som ingår i 2014 års undersökning om det europeiska området för forskningsverksamhet organisationer vars finansiering är kopplad till institutionell bedömning.

börjat ta fram nationella handlingsplaner, färdplaner och strategier inom området för de gemensamma programplaneringsinitiativ som de deltar i, i syfte att stärka sitt åtagande när det gäller de strategiska forskningsagendorna.

Den strategiska uppmärksamhet som tillägnas internationellt samarbete ökar även på det politiska området. Nio medlemsstater främjar uttryckligen vetenskapligt internationellt samarbete.

Forskningsinfrastrukturer

För att utveckla och införa forskningsinfrastrukturer har 22 medlemsstater antagit nationella färdplaner för forskningsinfrastruktur. Fem av dem har uppdaterats sedan 2013. De nationella färdplanerna anger emellertid inte genomgående kopplingen till färdplanen för Europeiska strategiska forumet för forskningsinfrastruktur (Esfri) och de finansiella åtaganden till utvecklingen av forskningsinfrastruktur som identifierats av Esfri och annan forskningsinfrastruktur av världsklass.

Lanseringen och färdigställande av minst 60 % av Esfris färdplansprojekt senast 2015 är inom räckhåll⁹. Den senaste prioriteringen i Esfris färdplansprojekt godkändes av rådet (konkurrenskraft) i maj 2014 och därigenom kommer medlemsstaterna och kommissionen att kunna ge extra stöd för att nå detta mål.

Ikraftträdandet under 2009 av förordningen om konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur (Eric) gjorde det möjligt att gemensamt inrätta och driva sju forskningsanläggningar av europeiskt intresse. Utsikterna att nå omkring 15 Eric-konsortier senast 2015 visar att man har fått upp farten.

2.3. Öppen arbetsmarknad för forskare

Antalet doktorander i EU fortsätter att öka, men det finns tecken på att de inte har rätt kompetens för att arbeta utanför den akademiska världen.¹⁰ Medlemsstaters och institutioners genomförande av 2011 års principer för innovativ doktorandutbildning hjälper forskare att skaffa sig ny kompetens och ökar deras anställbarhet, i synnerhet utanför den akademiska världen. Inom EU arbetar 45 % av forskarna i den privata sektorn, men bara 10 % av doktoranderna uppger sig få utbildning i immateriella rättigheter och företagande.¹¹ En del medlemsstater har använt sig av tillgängliga strukturfonder för att samfinansiera de nya strukturerna för doktorandutbildningarna. Öppen rekrytering gör det dessutom möjligt för forskningsinstitutionerna att anställa de bästa forskarna i alla skeden av karriären, och främjar effektiv geografisk rörlighet. Rörliga forskares forskningseffektivitet är nästan 20 % högre än den för de som aldrig har flyttat utomlands.¹²

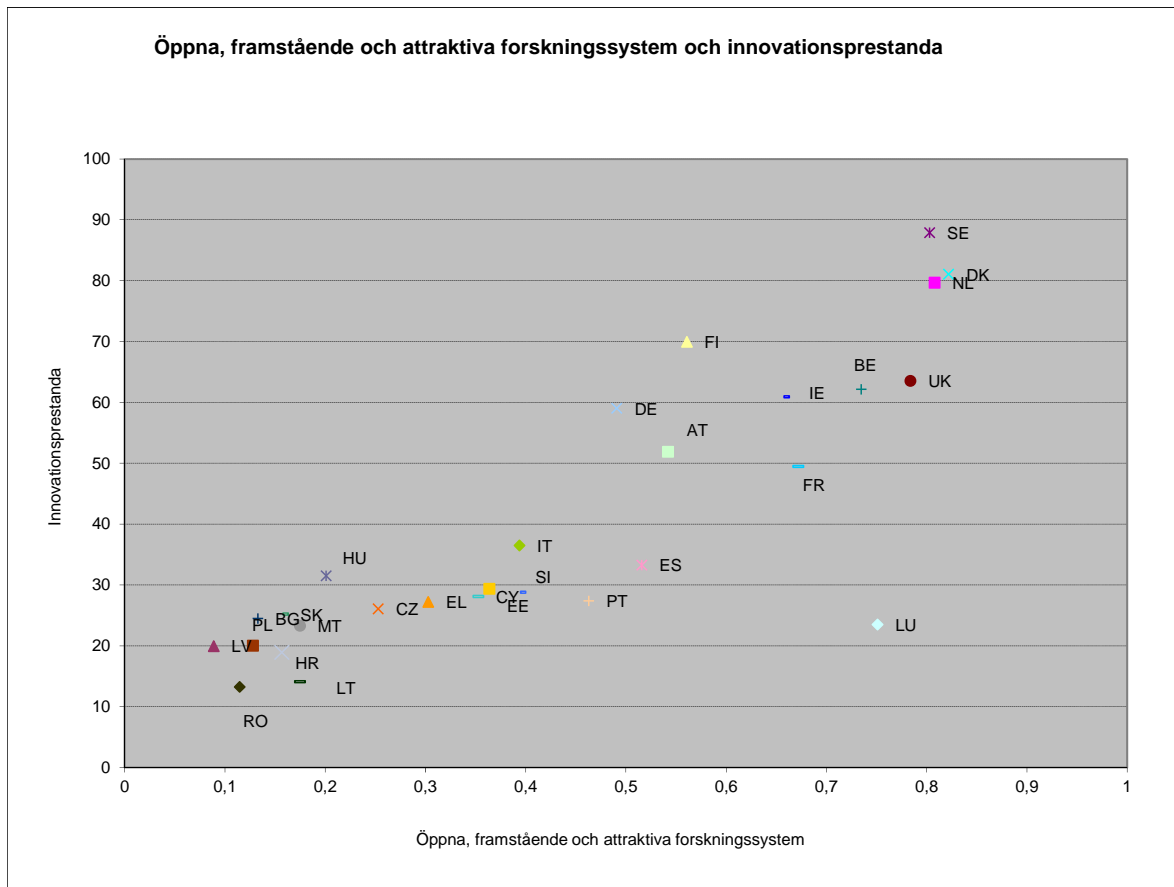
⁹ Enligt åtagande 5 i huvudinitiativet Innovationsunionen.

¹⁰ MORE2-undersökningen, http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/more2/Final%20report.pdf

¹¹ MORE2-undersökningen. Det blir allt mer vedertaget att dagens doktorander inte endast utbildas för en akademisk karriär utan i allt högre grad kommer att satsa på en yrkeskarriär utanför den akademiska världen. Detta kräver att de har förmåga att anpassa sig till en annan miljö, utvecklar nya färdigheter och får rätt fortbildning.

¹² *Facts and Figures*, avsnittet *Open, transparent and merit based recruitment of researchers*.

Det finns stöd för att öppenhet och innovation går hand i hand – länder med öppna och attraktiva forskningssystem¹³ uppvisar goda resultat på innovationsområdet.



Källa: Beräkningar från GD Forskning och innovation baserade på Innovationsunionens resultattavla för 2014

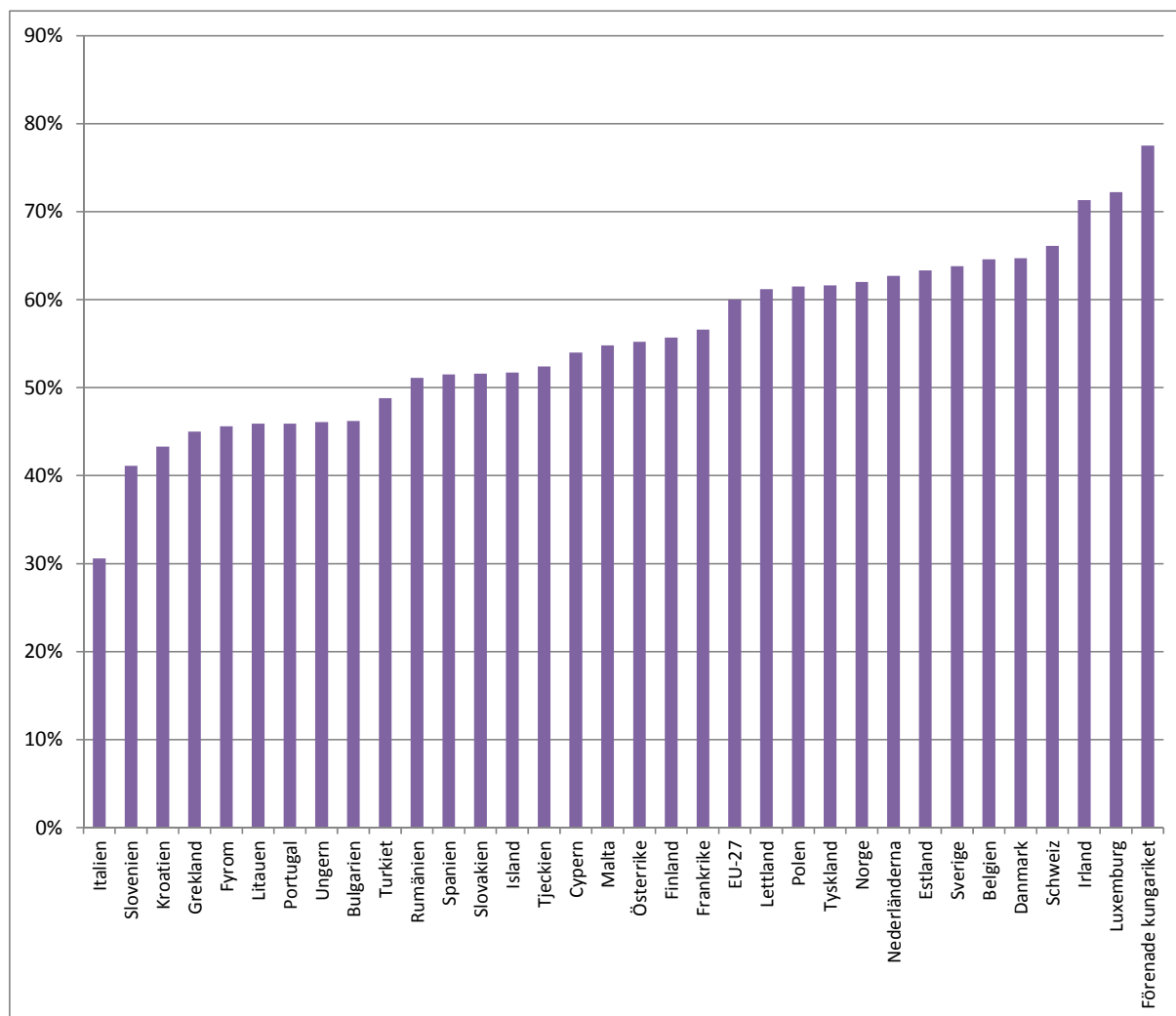
Medlemsstaterna¹⁴ har enats om att inrätta en arbetsgrupp i samarbete med intressenterna för att utveckla en verktygslåda för öppen, insynsvänlig och meritbaserad rekrytering baserad på god praxis. Uppgifter visar att några medlemsstater, t.ex. Österrike, Italien och Polen, har utarbetat nationell lagstiftning som slår fast att lediga tjänster vid offentliga forskningsinstitutioner måste offentliggöras på en internationell webbplats för lediga forskningstjänster, t.ex. EURAXESS Jobs¹⁵. Under 2013 publicerades mer än 40 000 forskningstjänster vid över 7 500 institutioner på EURAXESS Jobs, genom samarbete mellan ledande onlineportaler för forskningstjänster. Det finns dock fortfarande stora skillnader i rutinerna för öppen rekrytering mellan medlemsstaterna. Se nedanstående diagram.

¹³ Baserat på följande tre indikatorer från Innovationsunionens resultattavla: internationella vetenskapliga sampublicationer, vetenskapliga publikationer som är bland de 10 % mest citerade samt doktorander från tredjeländer.

¹⁴ Under ett seminarium för ömsesidigt lärande som organiserades 2014 av kommittén för det europeiska forskningsområdet och innovation (Erac).

¹⁵ jobs.euraxess.org

Andelen universitetsbaserade forskare som är nöjda med den omfattning i vilken lediga forskningstjänster utannonseras offentligt och meddelas av deras institution, Europa, 2012 (i %)



Källa: MORE2-undersökningen

2.4. Jämlikhet mellan könen och integrering av ett jämställdhetsperspektiv i forskningen

Jämställdhetsfrågor inom forskning och innovation har fått ökat erkännande på den politiska agendan på nationell, europeisk och internationell nivå, och även inom forskningsorganisationer. ”Utbudsstyrda” initiativ, som inriktas på enskilda kvinnliga forskare, kompletteras allt mer med ”efterfrågestyrda” riktlinjer som inriktas på institutionell förändring i forskningsorganisationerna med strukturella effekter på längre sikt. Särskilda lagar och/eller nationella strategier för jämlikhet mellan könen inom offentlig forskning har antagits i över hälften av medlemsstaterna. *Facts and Figures* visar att det finns väsentliga samband mellan de åtgärder som vidtas på forskningsorganisationsnivå, vilka inbegriper jämställdhetsplaner, och förekomsten av nationella lagar, strategier och/eller stimulansåtgärder för att främja institutionell förändring¹⁶.

¹⁶ *Facts and Figures*, avsnittet *Gender equality and gender content in research*.

Emellertid är takten i förändringsarbetet alltför långsam, och det finns fortfarande många skillnader mellan länderna. Bristande jämställdhet i yrkeslivet, bristen på balans mellan könen i beslutsfattande roller och avsaknaden av en genusdimension i forskningsprogram förblir emellertid gemensamma utmaningar. Det behövs mer förenade insatser och systematisk strategi som syftar till långsiktiga institutionella förändringar i det europeiska forskningssystemet.

2.5. Optimal rörlighet, tillgång till och överföring av vetenskaplig kunskap, inklusive genom det digitala europeiska området för forskningsverksamhet

Öppen tillgång till publikationer och data

Öppen tillgång till publikationer och data rörande forskningsresultat stöds av fler och fler universitet, forskningscentra och finansieringsorgan runt om i Europa. Intressenternas organisationer har varit mycket aktiva genom den intressentplattform för det europeiska området för forskningsverksamhet som inrättades som svar på meddelandet från 2012. Än så länge har 20 medlemsstater vidtagit specifika åtgärder för att stödja öppen tillgång till forskningspublikationer, men bara fem har särskilda bestämmelser om öppen tillgång till forskningsdata. Medlemsstaterna har inom ramen för kommittén för det europeiska forskningsområdet särskilt uppmärksammat återanvändningen av forskningsdata, där det fortfarande finns ett antal verkliga och uppfattade hinder, bland annat juridiska, tekniska, ekonomiska, förtroenderelaterade och sociokulturella sådana.

Nationella riktlinjer, initiativ och rutiner skiljer sig dock fortfarande åt och en del av dem återspeglar inte på rätt sätt EU:s definition av öppen tillgång¹⁷.

Kunskapsöverföring och öppen innovation

Medlemsstaterna fortsätter att utveckla och ta i bruk nationella strategier för kunskapsöverföring. Detta sker mestadels genom förbättrat erkännande och förbättrad professionalisering av verksamheter för kunskapsöverföring, en starkt roll för kunskapsöverförande kontor och genom åtgärder för att underlätta interaktion och utveckling med avseende på strategiska partnerskap och gemensamma forskningsagendor mellan den akademiska världen och näringslivet, inklusive små och medelstora företag. Detta gör att forskningsresultat kan få ett bättre genomslag på marknaden. Även om det finns starka politiska stödmekanismer för kunskapsöverföring i de flesta medlemsstater återspeglas inte detta av ekonomiskt stöd i hälften av medlemsstaterna.

Det digitala europeiska området för forskningsverksamhet

Infrastrukturen för att garantera tillgången till och upptagningen av kunskap av alla genom öppen tillgång till offentligt finansierade forskningsresultat är inte tillräckligt utvecklad i hela

¹⁷ Öppen tillgång kan definieras som tillhandahållandet av onlineåtkomst till vetenskaplig information som är gratis för läsaren. Inom ramen för FoU fokuserar öppen tillgång vanligtvis på tillgången till ”vetenskaplig information”, vilket avser två huvudsakliga kategorier: sakkunnigbedömda vetenskapliga forskningsartiklar (som publicerats i akademiska facktidskrifter), och vetenskapliga forskningsdata (uppgifter som ligger till grund för publikationer och/eller rådata).

Europa. I syfte att effektivisera resurserna borde medlemsstaterna trappa upp ansträngningarna att gå samman och genomföra gemensamma strategier med utgångspunkt i det arbete som redan gjorts för att utnyttja de aktuella investeringarna i institutionella, nationella och disciplinbaserade datainfrastrukturer.¹⁸ Detta skulle även kunna inkludera satsningar för att uppmuntra icke-kommersiella publiceringsalternativ med öppen tillgång.

2.6. Övergripande frågor: integrering av en internationell dimension i samtliga prioriteringar för det europeiska området för forskningsverksamhet

Det är viktigt att en internationell dimension integreras i samtliga prioriteringar i den framtida utvecklingen av det europeiska området för forskningsverksamhet. På så sätt kommer Europa att befästa sin position som global forskningsledare, locka till sig och behålla de bästa forskarna, upprätthålla sin konkurrenskraft och möjliggöra framtida samarbete med globala forskningspartner.

2.7. Förenlighet med det europeiska området för forskningsverksamhet

Det finns inte bara en rätt väg för att uppnå det europeiska området för forskningsverksamhet. Takten i och graden av genomförandet beror i stor utsträckning på det nationella sammanhanget och främjas genom riktade åtgärder på medlemsstatsnivå.

Genomförandet av det europeiska området för forskningsverksamhet varierar mellan forskningsorganisationerna. *Facts and Figures* visar data för organisationer som grupperats tillsammans efter deras ”förenlighet” med de åtgärder¹⁹ för det europeiska området för forskningsverksamhet som föreslås i meddelandet från 2012. Två huvudgrupper har identifierats: organisationer som är ”förenliga med det europeiska området för forskningsverksamhet”, som redan har genomfört de flesta av åtgärderna, och organisationer som ”delvis är förenliga med det europeiska området för forskningsverksamhet”, som inte har genomfört åtgärderna för området eller som bara har genomfört dem till viss del. Analysen visar att andelen institutioner som är förenliga med det europeiska området för forskningsverksamhet är övervägande i de flesta medlemsstater, med undantag av sju länder (där andelarna är nästan lika stora, eller där delvis förenliga organisationer dominerar). Små organisationer²⁰ förefaller vara mindre förenliga med det europeiska området för forskningsverksamhet än stora organisationer²¹.

Dessutom varierar genomförandegraden för de olika åtgärderna för det europeiska området för forskningsverksamhet mellan de båda grupperna. Diagrammet nedan visar till exempel att inom gruppen med organisationer som är förenliga med området brukar nästan 90 % av dem inkludera minimikrav när de publicerar sina lediga tjänster, medan detta görs av mindre än 50 % av organisationerna med begränsad förenlighet med området. Den analys som presenteras i *Facts and Figures* visar även att också de organisationer som är förenliga med

¹⁸ COM(2012) 401 final.

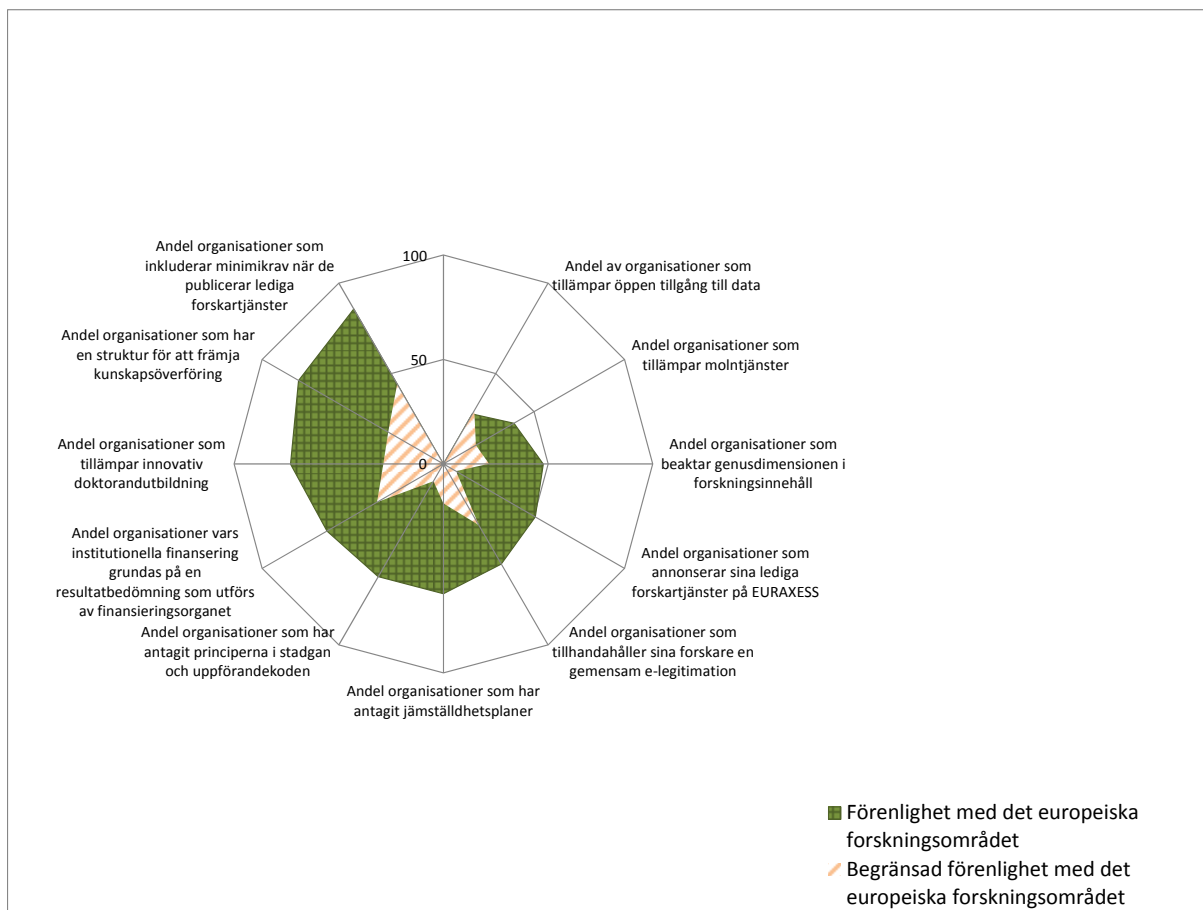
¹⁹ De beaktade åtgärderna har ingen inbördes koppling. Endast åtgärder som särskiljer genomförandet av det europeiska området för forskningsverksamhet ingick i analysen.

²⁰ Dvs. färre än 300 forskare för universiteten och 100 forskare för forskningsinstitutionerna.

²¹ *Facts and Figures*, avsnittet *Why ERA?*

det europeiska området för forskningsverksamhet bör anstränga sig mer. Till exempel brukar bara 50 % av dessa organisationer annonsera sina lediga tjänster på EURAXESS.

Andel organisationer som genomför en del av åtgärderna för det europeiska området för forskningsverksamhet i de två största grupperna med organisationer



Källa: 2014 års undersökning om det europeiska området för forskningsverksamhet

Forskare inom de organisationer som är förenliga med det europeiska området för forskningsverksamhet tenderar dessutom att producera fler publikationer och patentansökningar, som erkänns som faktorer som bidrar till tillväxt och sysselsättning.

2.8. Förverkligande av det europeiska området för forskningsverksamhet

I meddelandet om det europeiska forskningsområdet identifieras fyra förutsättningar för förverkligandet av området: Medlemsstatsreformer för samtliga av prioriteringarna för det europeiska området för forskningsverksamhet, ett snabbt genomförande från forskningsintressenternas sida av de prioriteringar som beskrivs i meddelandet, ökat stöd från kommissionen till nationella riktlinjer för området och övervakning präglad av öppenhet och insyn.

Medlemsstaterna är de huvudsakliga aktörer som ska införa reformer för det europeiska området för forskningsverksamhet på nationell nivå och stödja deras genomförande hos forskningsorganisationer och finansieringsorgan. De inför det europeiska området för

forskningsverksamhets reformer gradvis i sina årliga nationella reformprogram: 19 nationella reformprogram innehållande åtgärder som rör området 2014, jämfört med bara 11 under 2013. I kommittén för det europeiska forskningsområdet och innovation (Erac) har medlemsstaterna börjat utveckla en gemensam rapporteringsstruktur från och med 2014 inom ramen för den europeiska planeringsterminen för de kommande åren i syfte att genomgående arbeta med prioriteringarna för området. I samband med rådets (konkurrenskraft) möte i februari 2014 åtog sig medlemsstaterna att ha utvecklat en färdplan för det europeiska området för forskningsverksamhet på europeisk nivå senast i mitten av 2015, som ska tillhandahålla vägledning vid det nationella genomförandet av områdets reformer. Några medlemsstater har börjat ta fram nationella färdplaner för det europeiska området för forskningsverksamhet för att skynda på genomförandet av detta och för att säkerställa ett konkurrenskraftigt och attraktivt Europa globalt sett.²²

Intressenternas organisationer spelar viktiga roller i hur arbetet med prioriteringarna för området fortskrider, vilka baseras på samförståndsavtalet och den gemensamma förklaringen, liksom genom intressentplattformen. De främjar det europeiska området för forskningsverksamhet bland sina ledamöter.²³ Ett exempel på intressenternas anslutning till områdets mål är intressentplattformens uppmaning till sina medlemmar att aktivt delta i arbetet med personalstrategin för forskare.

På europeisk nivå har ramprogrammen mobiliserats för att genomföra politiken för det europeiska området för forskningsverksamhet liksom för att etablera områdets byggstenar. Kommissionen stöder medlemsstaterna och forskningsintressenterna i detta arbete genom en rad åtgärder, t.ex. programmet *ERA-NET Cofund*, artikel 185-initiativ, gemensam programplanering, Euraxess och övergripande frågor. I modellen för bidragsavtal inom Horisont 2020 är till exempel stödmottagaren skyldig att göra allt den kan för att genomföra den europeiska stadgan för forskare och uppförandekoden för forskarrekrutering²⁴. Dessutom ska stödmottagaren vidta alla nödvändiga åtgärder för att främja lika möjligheter mellan kvinnor och män och för att garantera könsbalansen på alla nivåer²⁵.

Europeiska kommissionen har, i nära samarbete med medlemsstaterna och med bidrag från intressentplattformen, utvecklat en **övervakningsmekanism för det europeiska området för forskningsverksamhet**. Övervakningsmekanismen blir ett viktigt inslag i beslutsfattandet rörande det europeiska området för forskningsverksamhet. Detta gör det möjligt att övervaka i vilken utsträckning medlemsstaterna, forskningsfinansiärer och institutioner stödjer och genomför det europeiska forskningsområdet.

²² Den första av dessa färdplaner antogs av Tysklands förbundsregering den 16 juli 2014.

²³ Se t.ex. förklaringen från Science Europe om det europeiska området för forskningsverksamhet från december 2013: http://www.scienceurope.org/uploads/PublicDocumentsAndSpeeches/120717_Science_Europe_ERA_Statement.pdf och LERU:s rapport *An ERA of change* från maj 2014: http://www.leru.org/files/publications/BP_ERAOFCHANGE_FINAL.pdf

²⁴ Artikel 32 i den allmänna modellen för bidragsavtal http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/funding/reference_docs.html#h2020-mga

²⁵ Artikel 33 i den allmänna modellen för bidragsavtal.

De ansträngningar som gjorts av aktörerna i partnerskapet för det europeiska området för forskningsverksamhet hittills har visat sig vara framgångsrika och förutsättningarna för förverkligandet av det europeiska området för forskningsverksamhet finns nu. Förverkligandet av det europeiska området för forskningsverksamhet är dock i likhet med den inre marknaden en gradvis process. Engagemang från partnerskapets samtliga aktörer kommer att vara en nyckelfaktor för att påskynda genomförandet av det europeiska området för forskningsverksamhet, vilket för närvarande varierar på medlemsstats-, finansierings- och forskningsnivå. Det beror i hög grad på kvaliteten på de åtgärder som vidtas av dessa aktörer för att effektivt fullgöra sina åtaganden med konkreta och mätbara vinster för samhället.

3. FRAMTIDA UTMANINGAR

Genomförande av det europeiska området för forskningsverksamhet

Ytterligare genomförandesatsningar behövs. Färdplanen för det europeiska området för forskningsverksamhet på europeisk nivå kommer att ha tagits fram till mitten av 2015. Den kommer att innehålla riktlinjer och viktiga åtgärder för att undanröja de kvarvarande flaskhalsarna. Den kommer att vara mycket behjälplig när det gäller att ge vägledning vid det nationella genomförandet av området, samtidigt som den beaktar olikheterna i de nationella forskningssystemen. Medlemsstaterna bör ta större hänsyn till det europeiska området för forskningsverksamhet när de utarbetar nationella forsknings- och innovationsstrategier, som genomförs med hjälp av skräddarsydda nationella handlingsplaner och initiativ. Olika möjligheter kan övervägas för att främja utvecklingen av det europeiska forskningsområdet, inbegripet lagstiftning om det behövs, som bygger på de nya bestämmelser i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som rör det europeiska forskningsområdet.

Kommissionen kommer dessutom att initiera en debatt med medlemsstaterna om den bästa möjliga nivån på samordning och anpassning av nationella forskningsstrategier och sammanslagning av finansiering inom området samhälleliga utmaningar för att öka verkan på EU-nivå. Möjliga resultat skulle till exempel kunna vara att fastställa nivån på den nationella finansiering som ska avsättas inom en samordnad europeisk ram och åtgärder för att öka antalet länder som deltar i den gemensamma programplaneringen.

För att tillhandahålla viktig hållbar europeisk forskningsinfrastruktur fordras ytterligare samordning av de nationella och europeiska färdplanerna för forskningsinfrastruktur och tillhörande sammanläggning av finansiering.

Slutligen bör det internationella samarbetet ökas som en övergripande prioritering för åtgärderna för det europeiska området för forskningsverksamhet. Enligt vad som framgår av den internationella samarbetsstrategin för forskning och innovation om hur den ska närma sig Eftaländerna, EU:s utvidgningsländer och de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken kommer fokus att ligga på att främja införlivandet i eller anpassningen till det europeiska området för forskningsverksamhet.

Deltagande av nya intressenter

Nationella och europeiska intressenter bör vara delaktiga på rätt sätt i utvecklingen av de nationella handlingsplanerna för det europeiska området för forskningsverksamhet, och således i genomförandet av området, för att garantera sitt fulla engagemang i nyttan och fördelarna med området. Intressentplattformen är ett bra instrument som bidrar till beslutsfattandet och genomförandet med avseende på det europeiska området för forskningsverksamhet. Den skulle kunna utökas till att innefatta fler forskningsaktörer. Om det europeiska området för forskningsverksamhet ska bli framgångsrikt eller inte kommer att bero på engagemang från och en aktiv mobilisering av forskare och intressenter, så att forskningen återspeglar samhällets behov och utmaningar.

Maximera forsknings- och innovationsverksamheternas samhällsnytta

Det finns ett behov av att intensifiera integreringen av forsknings- och innovationsmålen inom många relaterade politikområden på europeisk och nationell nivå. Det europeiska området för forskningsverksamhet fokuserar på att maximera potentialen hos Europas öppna forskningssystem och främja innovation. Genom att koncentrera sig på forskningssektorer kan Europa tillhandahålla ett ramverk för regionerna, så att dessa kan specialisera sig inom sina expertområden. Denna alleuropeiska satsning på smart specialisering kommer att leda till en mer konsoliderad forskningsstrategi där de bästa förmågorna förenas för att producera framstående forskning. Gränsöverskridande regionala strategier hjälper till att sprida vetenskaplig excellens och öka förenligheten med det europeiska området för forskningsverksamhet.

Att uppnå ett fullt fungerande europeiskt område för forskningsverksamhet måste vara ett huvudmål för framtida politiska initiativ som rör forskning och innovation. Vetenskapens behov av att ta fram hållbara lösningar på samhälleliga utmaningar, den ökande efterfrågan på forskningsintegritet och ansvar och drivkraften mot ett nytt sätt att bedriva och dela med sig av forskning, t.ex. Science 2.0, bör tydliggöras.

Fortsatt stöd från Europeiska kommissionen till det europeiska området för forskningsverksamhet

Kommissionen kommer att fortsätta att stödja medlemsstaterna och forskningsintressenterna i deras arbete med att stärka det europeiska området för forskningsverksamhet, genom att tillhandahålla information om befintlig god praxis. Kommissionen kommer att införa ett politiskt stödsystem inom ramen för Horisont 2020 och organisera seminarier för ömsesidigt lärande. Den kommer att se till att Horisont 2020 stödjer det europeiska området för forskningsverksamhets funktionssätt genom både riktade och övergripande åtgärder. Ett tydligt exempel på EU:s stöd till området är det kommande pensionssparverktyget för europeiska forskningsinstitutioner²⁶, som genom att avlägsna hinder för forskares rörlighet och garantera säkra och etiska pensioner för forskningsutövare kommer att bidra till skapandet av en europeisk arbetsmarknad för forskare.

²⁶ <http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/rights/resaver>

Förstärkt övervakning av det europeiska området för forskningsverksamhet

Övervakningsmekanismen för det europeiska området för forskningsverksamhet baseras på indikatorer och mekanismer för datainsamling, som har överenskommit med medlemsstaterna. Övervakningen av området har visat sig användbar för att mäta de framsteg som görs genom de politiska åtgärder som rör området. Mekanismen har emellertid begränsad användbarhet med tanke på att undersökningarna är frivilliga, vilket begränsar användningen av resultaten i beslutsfattandet. Ytterligare arbete behövs för att identifiera och finjustera viktiga framstegsindikatorer för det europeiska området för forskningsverksamhet och eventuellt utvidga tillämpningsområdet för övervakningsmekanismen.

4. SLUTSATSER

Rapporten bekräftar att partnerskapet för det europeiska området för forskningsverksamhet har gjort goda framsteg när det gäller att förverkliga området. Förutsättningarna för förverkligandet av det europeiska området för forskningsverksamhet, som identifierades i meddelandet om det europeiska forskningsområdet från 2012, finns nu:

- Medlemsstaterna antar allt fler åtgärder till stöd för det europeiska området för forskningsverksamhet och återspeglar dem i sina nationella reformprogram.
- Intressentorganisationerna stödjer kontinuerligt agendan för det europeiska området för forskningsverksamhet.
- EU har införlivat det europeiska området för forskningsverksamhet i den europeiska planeringsterminen, tillhandahåller betydande finansiering för områdets åtgärder och främjar öppen rekrytering, öppen tillgång till publikationer och data liksom jämlikhet mellan könen genom Horisont 2020.
- En solid mekanism för övervakning har inrättats och tillhandahåller data om hur stora framsteg som görs. Den är ett viktigt inslag i beslutsfattandet rörande det europeiska området för forskningsverksamhet.

Förverkligandet av det europeiska området för forskningsverksamhet är i likhet med den inre marknaden en gradvis process. Ytterligare insatser krävs dock för att göra det europeiska området för forskningsverksamhet fullt funktionsdugligt och det är i dag viktigare än någonsin att medlemsstaterna och forskningsintressenterna genomför nödvändiga reformer för området och får det att fungera.

Förenlighet med det europeiska området för forskningsverksamhet är förknippat med ökad prestanda:

- Öppna och attraktiva forskningssystem är mer innovativa.
- Institutioner som är förenliga med området producerar fler publikationer och patentansökningar per forskare.

Det finns inte bara en rätt väg för att uppnå det europeiska området för forskningsverksamhet. Särskilt gäller följande:

- Det europeiska området för forskningsverksamhet tenderar att vara mer effektivt när nationella åtgärder införs och stöds av forskningsorganisationer och finansieringsorgan.
- Små forskningsorganisationer förefaller vara mindre förenliga med det europeiska området för forskningsverksamhet än stora forskningsorganisationer.